

APRÓBB KÖZLEMÉNYEK.

ÉRDEKES BABONA. — Vogt második előadásában megemlítette, hogy Európában még ma is sok helyütt babonás tulajdonságokat kapcsolnak az őskorbeli tárgyakhoz, mivel nem tudják, hogy azok mit jelentenek. Olaszországban hegyes tűzkövet aggatnak amülett gyanánt a csecsemő nyakára, hogy a fogzást elősegítsék, stb. Hogy efféle babonákra Magyarországon is van eredeti példa, az Holuby József tagtársunk következő leveléből kitünik:

„Már két év óta különös figyelemmel vagyok népünk házi gyógyszerei- és a növényekre vonatkozó babonái iránt. Midőn mult őszszel a trencsényi Vág-völgyben fekvő Csötörtök helység közelében botanizáltam s efféle házi orvosságok után tudakozódtam, egy igen furcsa gyógyszerről értesültem, mely, bár nincs is növényből véve, mégis annyira érdekelt, hogy említésre méltónak tartom. Ezen gyógyszer — *a diluviál mammutcsont maradványai!* -- Használtatik embernél *nyavalyatörés* ellen, porrá törve és italba keverve. Ugyancsak porrá tört

mammutcsont tésztaiba téve olyan házi állatnak adatik be, mely *veszett* eb által maratott meg.“

H. úr továbbá írja, hogy Beczkó közelében, az ottani lőszben, valami 3 év előtt, igen sok mammutcsont ásatott ki, melyből nem csekély rész K e l l e r Emil tagtársunk birtokába jutott. Kellér úr tavál is több őscsontot talált Révfallu közelében, s lehet reményünk, hogy nemso-kára a különféle lelhelyeken nagy szorgalommal összeszedett anyagot maga fogja feldolgozni.

A csötörtöki lakosok tudják, hogy az ottani lőszben többször nagy csontokra akadtak már, s minthogy nem ismernek állatot, melynek csontjai oly nagyok volnának, az európai jégkorszak tanúját *egyszarvú*-nak (jednorozec) nevezik. Ha sikerülend — végzi H. úr — ez évben az érintett helyen némely csontokat találni, kötelességemnek fogom tartani, azt a természettudományi társulattal tudatni.

AZ ANYAI ÁPOLÁSRÓL a párisi tud. akadémiában, Dr. Decaisne a mult év végén egy igen érdekes előadást tartott, melyből a végkövetkeztetéseket

mi is jónak látjuk közölni. —

1) A terhesség, a lebetegedés és a szoptatás oly természetes lánczolat, melyet az anyára és a gyermekre háramló kár nélkül nem lehet megszakítani. —

2) Számos tény bizonyítja, hogy az anya, ki nem maga szoptatja gyermekét, sokkal inkább ki van téve a hashártya-lob, anyaméh-lob, különféle természetű kelések, némely idült (chronikus) betegségek, a mell- és méhrák eshetőségeinek. — 3) Észleletek tanúsítják, hogy azon állapotok, melyeket oly szívesen tartanak akadályoknak: a sápkor, vérszegénység, holmi gyomorbántalmak s azon állapot, melyet az általános, határozatlan kifejezéssel a testalkat gyöngeségének neveznek; mind ezen állapotok nemhogy indokul szolgálhatnának az orvosnak, az anyát a szoptatásról lebeszélni, sőt ellenkezőleg arra kellene az orvost bírniok, hogy a szoptatást határozottan tanácsolja, mint eszközt a szervezeti működések súlyegyenének helyreállítására. — 4) Szívesen elismerem, hogy némely nő csakugyan nem szoptathat; de azt mondom, hogy az anyai szoptatást mindazon esetekben ajánlani kell, melyekben a nő egészsége nem veszélyeztethető, és az oly esetek igen ritkák, még a városban is, mikor a nő e kötelességét nem teljesítheti. Az orvos ne únjon bele elmondani, ismételni és megint előhozni,

hogy a szoptatásra nem szükséges okvetlenül, hogy az anya valami nagyon erős testalkatú és kifogástalan egészségű legyen; holott a fogadott szoptatós dajkától sokkal inkább meg kell követelni a kellő tulajdonságokat, mint azt némely orvos eddig tette.

Mi elmondtuk Decaisne előadásából a végkövetkeztetéseket, ámbár el vagyunk rá készülve, hogy a magyar anyák ép oly keveset hajtanak szavunkra, mint a francziák Decaisnére. A tudomány ugyan hatalom, de a nők előtt még nagyobb hatalom — a divat.

EGY ANYA. — Trousseau felett tartott emlékbeszédében Beclard a következő történetkét beszéli el, melyet magától, Trousseautól hallott. „Elhíttak egyszer Blache, Guersant urakkal és még más két orvossal egy párisi híres szobrászhoz, kinek gyermeke légcső-lobban (häutige Bräune) haldokolt. A gyermek állapota olyan volt, hogy egyikünk sem, még a legmerészebb sem akarta a műtétet megkísérteni; majdnem tökéletesen bizonyosak voltunk benne, hogy, akármit tegyünk is, a gyermek meg fog halni. Társaim engem bíztak meg, hogy a szomorú hírt az anyának megvigyem; elmondám neki, hogy gyermeke a legnagyobb veszélyben forog, s rimánkodásaira hozzátettem, hogy véleményem szerint az orvosi tudomány itt

nem segíthet; elmondám, hogy volna ugyan egy műtét (a trachéotomia), mely azonban a dolgok jelen állása mellett, ezer eset közül talán csak egyszer sikerül. Ezen szavaimra a szerencsétlen anya az ajtóhoz rohan, bezárja, hozzátámaszkodik s felénk fordulva a legnagyobb haraggal kiált reánk: „addig innen ki nem mentek, míg a műtétet végre nem hajjtátok!” — Trousseau végrehajtotta s a gyermekből ember lett. (*Cosmos.*)

A DARWINISMUS EGY ÚJ GYŐZEDELME. — Agassiz, a nagy állattudós múlt év (1869) tavaszán a Golfáram ágyát vizsgálván, ezen kutatásairól írt jelentésében megemlíti, hogy ő és segéde gróf Pourtalés véletlenségből jelen voltak, mikor Taylor váracs mellett, a 3 évvel azelőtt tengerbe esett gránitzikladarabokat a vízből kiemelték. E sziklákon a korallok legfiatalabb stádiumait is lehetett észlelni, számos nemnek teljes fejlődési fokozatát megvizsgálni, s tekintettel arra, hogy mikép következnek egymásra a geológiai szakokban, helyöket a rendszerben megállapítani. Ha Agassiz, ki a Darwinismus határozott ellensége, ezen kutatások folytán azt kénytelen mondani, hogy a polypok az évek hosszú során át úgy következtek egymásra, hogy először a Turbinoliák, azután a Fungiák, ezek után az *Astraeák* s végre a *Madreporák* léptek föl, ha Agassiz továbbá

azt mondja, hogy már alkotásuknál fogva is ezen sorban kellett következniök, s hogy a korallok egyéni fejlődése szintén ezen fokozat szerint történik, úgy a Darwinismus követői ebben is megint egy új fényes bizonyítékot találnak e tan helyességére nézve. K. J.

KÉTNEJŰ PILLANGÓ. — Szuzamára szigetén egy pillangó faj (*Papilio memnon*) él, melynek, Wallace szerint, két különböző alakú s színezetű nőténye van. A hímnek 5" széles, szárnyai feketék, kékes vonásokkal s pettyekkel; az egyik — mondjuk a rendes nőtény — a hímhez mind alakra, mind pedig színezetre hasonló, a második nőtény azonban annyira elüt tőlök, hogy ezt egészen más fajnak lehetne tartani. A hátsó szárnyak t. i. hosszú kanálalakú nyújtványban, farkban végződnek; ilyeknek nyomát sem a hímnél, sem pedig a rendes nőténynél nem találni. A második nőtény továbbá sehol sem kékszinű. A legfeltűnőbb dolog azonban az, hogy *mindakét nőtény petéjéből mindakét női alak kikelhet.* E különös tény fölvilágosítására tegyük fel, hogy egy angolnak valamely magános szigeten két neje van, az egyik fekete haju, vörös bőrű indiai nő, a másik pedig kondor hajú, fekete bőrű négeraszszony; s a helyett, hogy gyermekei a két szülő jellegeit egyesítve mutatnák, a fiúk mind

szőke hajúak s kék szeműek legyenek, mint az apa, a leányok pedig anyjokhoz hasonlítsanak. De ezen pillénél a dolog még inkább feltűnő, a mennyiben mindegyik anya nemcsak az apához hasonló hímeket és saját magához hasonló nőtényeket hoz világra, hanem még oly nőtényeket is, melyek a második nőtényhez hasonlítanak.

K. J.

REPÜLŐ BÉKA. — Hogy repülő evetek, repülő halak léteznek, azt régóta tudjuk; de hogy repülő békák is legyenek, arról csak legújabban értesülünk Wallace, angol tudósnak a malayi szigeteken tett utazása leírásából (1869). Borneo szigetén Wallacehez egy chinai munkás 4" hosszú nagy zöldbékát hozott, melyet ez egy magas fáról leszállani látott. A békának jó hosszú újjait vékony hártya kötötte össze, úgy hogy a kiterjesztett lábak területe nagyobb volt, mint a testé, melyet különben igen nagyra tudott fölfújni. Az állatnak zöld háta, sárga hasa volt, az újjait összekötő hártyan feketesárga csíkok tarkáztak. Egyik-egyik hátsó lába 4 □"-nyi, a mellsők pedig 2—2 □"-nyi területet foglaltak el. Az újjak hegyén levő nagy taplemezek azt bizonyítják, hogy ez állat a fákra kúszó békák sorába tartozik. Nem igen hihető, hogy az újjak közt kifeszített nagy hártya csupán úszásra szolgálja; az állat azt mindenesetre eser-

nyő (Fallschirm) gyanánt is használja. Wallace tapasztalata még azért is nagyon érdekes, mert azt bizonyítja, hogy a lábújjak nemcsak kúszásra és úszásra, de még repülésre is átalakulhatnak.

A SZÖLLŐ-IRTÓ GYÖKÉRTETŰ, (APHIS(PHYLLOXERA)VASTATRIX, PLANCH.) — Ezen még kevésbé ismert veszélyes rovar a levelészek (Aphidien) nagy családjának azon osztályába tartozik, melyet, mivel romboló működésének színhelyéül a szőlőtő gyökerét és nem a földfölötti részét választja, gyökértetűnek, vagy gyökéren élődőnek (Rhizobius) neveznek. Teste tojásdad, narancssárga színű, hat lábú, két izelt csáppal és a hasrészbe beékelt szívó orrmányonnyal; mézszívó csöve nincs, sem moholszőre, mint a levelészek azon osztályának, mely a gyökereken csoportokban ülve leggyakrabban látható s nevelő anya-alak (Ammenform) néven ismeretes; miáltal minden egyéb levelészfajoktól könnyen megkülönböztethető; azonban szárnyas korában különbözik ezen rovar leginkább minden leveléstől, mert szárnyait nem tartja rézsút mint amazok, hanem vízirányosan. Azonkívül jobbról balról egy-egy rendetlen gömbalakú nagy szemén kívül, még homlokán is van egy összetett szeme; csáppjai alul 3 hosszú, fölül több rövid izből állnak, mely utóbbiak ostorként megvékonyodnak.

A gyökértetű élettrajza, a mennyire eddig ismeretes, nem sokban tér el a levelészekétől; a szárnyatlan nevelő-anyák (Ammen) tavasszal petéket raknak, melyek észlelhető termékenyítés nélkül kikelnek és mint a levelészek természete magával hozza, igen gyorsan nőnek és szaporodnak egész nyáron át, míg végre ősszel a szárnyas nemzedék létrejő, de ezek is mind nőstények, hímet még eddig nem sikerült közöttük fölfedezni. — A szárnyatlan nevelő-anyák aránylag nagy, sárga petét raknak, melyből néhány nap múlva hozzájuk hasonló nemzedék buvik ki, ezek a körülményekhez képest 3—5 napig ide s tova futkosnak, míg a venyege tövén alkalmas helyet találván, befészkelődnek. E célra leginkább kedvelik a gyökérhéj repedéseit és sérült helyeit, hol szívó ormányukat a laza sejtszövetbe könnyen befurhatják. Hogy ezentúl minden gondjokat a táplálkozásra és pete lerakásra fordíthassák, egy ponton ülve élnek.

Szurásaikat, melyeknek a fiatal növények leghamarább esnek áldozatul, rendszeren a gyökér fenésedése és rothadása követi. A betegség a növény földfölötti részein is mutatkozik, mert a levelek előbb sárga foltokat kapnak, később egészen megsárgulnak és lehullanak, a fürtök növése megszűnik, ezek azonban, ha a gyökér nincs igen erősen megtámadva még néha

megérnek, de a hosszas betegeskedés végre is halállal végződik.

E rovarok kevésbé terjeszkednek el a föld alatt egyik gyökértől a másikra, mint inkább a venyege hegyéről lefelé haladva, e szerint feltehető, hogy a nemzedékek a föld fölött vándorolnak, hogy azonban kisebb távolságra a föld alatt is oda találjanak egyik gyökértől a másikhoz, az kísérlet útján bizonyult. A szárnyas nemzedék gyors elterjedését, mely egyébként a rovar lustasága mellett, csak szél által volna lehetséges, repülési tehetsége nagyobb távolságra is elősegíti.

A rovarok túlszaporodását a száraz meleg évszakok és száraz meleg talaj nagyon elősegítik.

Franciaország déli részeiből jövő tudósítások szerint, hol eddig ezen rovar 1863. óta egyedül honos, benne a szőlőgazdasátnak oly veszedelmes ellensége támadt, mint maga az Oidium, vagy tán még veszélyesebb; mert még eddig semmi hasznos óvszert nem találhattak, mi által pusztításainak gátat vethetnének. Egyedüli óvszer lenne, ha a szőlő ültetvényt egészen ellehetne vízzel borítani, de ez csak sík földön s ott is csak ritka kedvező körülmények között lehetséges. Némelyek megkísérették a szőlőtöt rovar ellenes szerrel körül venni, vagy ilyesmivel bekenni, de mind ez vagy igen csekély, vagy

semmi eredményt nem szült. E miatt a szőlőművesek hangulata Franciaország déli részében nagyon levert, majdnem reménytelen, annyira, hogy már több termelő elhatározta, hogy a beteges szőlőültetvényeket kitepi és helyében néhány éven át mást termel. Baucuse megyében vannak kerületek, melyek e csapás következtében szőlőültetvényöknek egy harmadát már elvesztették és nem nagyítjuk a dolgot, ha azt mondjuk, hogy déli Franciaország szőlőgazdászait, ha gyorsan erélyes rendszabályhoz nem nyúlnak, végveszély fenyegeti. (*Füger* után)

D. R.

SELYEMTENYÉSZTÉS A SZABADBAN. — Baumann, bambergi főpostamester neje Unterleiterbach faluban, Bambergtól $4\frac{1}{2}$ óra járásnyira Bajorországban, megkíséرتette a japáni selyembogarat szabadban, cserfán tenyészteni. A szabadban való tenyésztésre szánt hernyókat 1869 április hó utolsó hetében, kikelésük után kirakta olyan alacsonyabb és magasabb cserfabokrokra, melyeknek levelei épen akkor fejlődtek ki. A hernyók gyakori esőzés-, zivatar- és nagy fagyok dacára, melyek a gyöngye leveleket is megrongálták, ép oly szépek és egészségesek maradtak, mint a szobában ápoltak. S a kísérlet eredménye az lett, hogy 4000 petéből, melynek egy része a szabadban, más része a szobában tartatott,

noha ez utóbbiak közül balesetek következtében sok elveszett, s az előbbeniekből a madarak néhányat megettek, mégis 3000 gubót nyertek. Ha tehát a japáni selyembogár (*Bombix Yamamayu*) még az 50-ik é. szélességi fok, tehát Prágával és Lemberggel egy szélesség alatt a szabadban cserfabokrokra is jó sikerrel tenyészthető, annál inkább a déliebben fekvő s enyhébb éghajlatú Magyarországon.

D. R.

A JAMA-MAY SELYEM gyakorlati alkalmazásába helyezett remények azonban nem teljesültek. Bolley mikroszkopikus vizsgálataiból kitűnik, hogy a Jama-may selyemszálat is, valamint a közönséges selymet, két összetapadt fonal képezi ugyan, azonban míg e fonalak a közönséges selyemnél egy daraból a Yama-may selyemfonalok finom rostokból állanak, melyek igen valószínűleg a selyembogár különös szita-alakú szájnylásától erednek. Ennek következtében a jama-may selyem sokkal nehezebben veszi fel a festőanyagot, mint a közönséges selyem: Meglehetősen eredményre csak az anilinkék és viola festőanyagok vezettek, míg a selyemnél igen gyakran alkalmazott fekete szín itt egyáltalában elő nem állítható.

W. V.

KIFOGYHATLAN TRÁGYABÁNYA. — Az atlanti oceánban az azóri szigetektől keletre, egy sűrű növényzettel fedett sík te-

rül el, az úgynevezett Sargassotenger, mely Humboldt szerint körülbelül hétszer annyi tért foglal el, mint egész Németország. A *société d'agriculture* egyik közelebbi ülésén *Lavanière* indítványba hozta, ezen úszó rétek kizsákmányolását a gazdaság érdekében; véleménye szerint a hajók, melyek nyáron át az azóri szigetek körül halászaton vannak, más időszakokban igen előnyösen foglalkozhatnának az említett növénytömegek szállításával. A nyert terményt lehetne azután külön gyárakban szárítani, sajtolni, vagy pedig a bennök foglalt sókat kiválasztani. (*Polyt. Centralblatt* 1869.) W. V.

A PÓT-GYAPOT ÉSZAK-AMERIKÁBAN. — A pótgyapot (*Boehmeria tenacissima*) elterjedése Észak-Amerikában mindinkább lábra kap. Texasban számos tenyésztési kísérletet tettek, melyek azt mutatják, hogy a *Boehmeria* oly helyeken, hol eddig csak a valódi gyapot termeltetett, rendszerint jól megterem s azonfelül biztosabban és többet ad, mint a régi. Hatalmas rostjai szép fehérek, selyemfényűek s vastagságuk daczára is finom szövetekre különösen alkalmasak; a legfinomabb lenrostokkal is megmérkőzhetnek.

A *Boehmeria* Jávából ered, s innen első ízben 1814-ben hozatott át Európába. Észak-Amerikában csak 1867 óta ismerik.

A pót-gyapot könnyű homo-

kos földet szeret, természetéhez csekély befektetés szükséges, miután a növény időszaki (penennirend) és jó évben 3 termést is ad. Sz. M.

MELYIK A LEGNAGYOBB FA? Olaszországban a földművelési miniszterium rendeletet bocsátott ki, hogy az *Eucalyptus* ne csak díszkertekben termeltessék, hanem erdőtelepek befásításánál is figyelembe vétessék. A fa 5—6 hó alatt már 1—2 méternyi magasságra nő és 5 év alatt sűrű pagonyokat hoz létre. — Dandenong Ranges, az (ausztráliai) Viktória-gyarmaton, a mult évben egy *Eucalyptus* kivágatott, mely a faóriások közt kétségenkívül első helyen áll. A földszinétől $\frac{1}{3}$ méternyi magasságban, a fa területe 32 métert tett; 4 méter magasságban az átmérő még mindig 4 méter volt; 29 méter magasságban 3 méter, 46 méter magasságban $2\frac{2}{3}$ méter, 66 méter (200') magasságban $1\frac{2}{3}$ méter. E fa 110 méter (330' = 55 öl) magas volt. (*Flóra* 1869.) Sz. M.

JUPITER SZINÉT VÁLTOZTATJA. — Browning a londoni csillagászati társulatnak legujabban jelentést tett, hogy Jupiter bolygónak egyenlítő-övén csudálatos színváltozást vett észre. Előbbi években ezen bolygót vizsgálván az említett övet tiszta fehérnek találta, most azonban annak zöldes-sárga színe van, mely koronként fehér foltokkal van keverve; a bolygó sark-

vidékein pedig hamvas-kék szín mutatkozik. — Ezen jelenséget nemcsak Browning, hanem más csillagászok is észrevették s úgy vélekednek, hogy ez, a bolygó felületén vagy annak légkörében történt nagyszerű változások eredménye. B. A.

CSILLAG-PHOTOGRAPHIAK. — Egy 11 hüvelykes tárgylencsével sikerült Rutherfordnak több csillagcsoportot lefényképezni. A 43 csillagból álló Plejád-csoport levételére, ámbár e csillagok között nem egy kilenczedrendű van, elég volt, ha a kitevés 3—4 perczig tartott. Egy igen érzékeny mikrométerrel sikerült Rutherfordnak egyúttal lemérni az íveket, melyek e csoport csillagait egymástól elválasztják. Az általa nyert eredményeket Dr. Gould összehasonlította azokkal, melyekre hajdan Bessel jutott, s ezen összehasonlítás világosan mutatja egyrészt az utóbbi által tett mérések bámulatos pontosságát, másrészt pedig a photographiai módszer kifogástalan szabatoságát, mely módszernek egyúttal az a megbecsülhetlen előnye is van, hogy az angol tudós egy éjjelen megmérhette azt, a mivel a kitűnő német csillagász 11 évig foglalkozott. Ezek szerint bizonyos az, hogy a Plejádcsoporthoz a csillagok relativ helyzete egy negyed század óta nem változott — a mi egy új bizonyíték arra nézve, hogy Napunk csakugyan e csoport körül kering. (*Cosmos.*)

BOLYGÓ-FÖLFEDEZÉSEK 1869-ben. — Míg 1868-ban naprendszerünknek nem kevesebb, mint 12 új tagja fedeztetett föl, addig 1869-ben csak két kisebb bolygót sikerült két szorgalmas csillagásznak megpillantani. A fölfedezés dicsőségében ez évben az ó- és új-világ szépen megosztott.

A kisebb bolygók csoportjához tartozó 108-dik bolygódot u. i. Dr. Luther Bilkben, (Európában) április 2-án, a 109-diket pedig Peters tanár Clintonban (Amerikában) október 9-én fedezte föl. B. A.

NOVEMBERI CSILLAGFUTÁS. — A múlt 1869-ik évi (nov. 12—14) meteór-rajzás megfigyelésére — mint a 8-ik füzetben említők*) — már jóelőre előkészületeket tettek. A gyönyörű égi tüenmény, mely tudvalevőleg csak minden 32—34 évben mutatkozik teljes pompájában, ez alkalommal — mint előre várható volt — sokkal gyengébben mutatkozott, mint az előbbeni években; mert nemcsak kevesebb meteór hullott, hanem még fényök is halványabb volt mint egyébkor; ehez járult még az a kellemetlen körülmény, hogy sok észlelési helyen még az idő sem kedvezett. Ez a kedvezetlen körülmény az észak-amerikai és angolországi állomások különben igen szorgalmas észlelőinek minden reményét meg-hiusítá; sőt a francia tud. aka-

*) Lásd a „*Természettudományi Közlemény*“ I-ső kötetében a 397. lapot.

demia által kiküldött bizottmány is, melynek déli és Közép-Franciaországban voltak berendezett állomásai, aránylag csak igen kedvesett észlelhetett.

P. Gy.

A VILLANYÁRAM SEBESSÉGE. Észak-Amerikában Bostont San Franciscoval 4500 kilométer hosszú távirdai sodrony köti össze. Kísérletek nyomán kiderült, hogy ezen sodronyon a villanyáram oda-vissza 0,74 másodperc alatt fut keresztül; arra tehát, hogy a villanyáram 9000 kilométernyi útát tegyen meg, nem egészen $\frac{3}{4}$ másodperc kívánatik s így a villanyáram sebessége, azaz azon út, melyet a villanyáram egy másodperc alatt fut meg, nem több, mint 12,162 kilométer, azaz körülbelül 1600 földr. mértföld. B. A.

A PESTI VILÁGÍTÓ GÁZ VEGYALKOTÁSA. — A „*Természettudományi Közlöny*“ 5-ik füzetében közöltük Steiner Antal úrtól „a pesti világító lég vegyalkotását.“ Akkori vizsgálatainak kiegészítéseül meghatározta St. úr utólagosan a világító lég víztartalmát, összes kéntartalmát, valamint amoniak tartalmát is. Az eredmények a következők:

A világító gáz víz tartalma — chlorcalcium-cső segítségével meghatározva — 1 köb lábban (31,588 liter) 0,2101 gr. — 0,3553 gr. közt ingadozik (10 különféle napon eszközölt kísérletekből). A víztartalom ugyan-

az napon is változik; és pedig reggel kisebb, estve növekszik a nyomással:

1 köb lábban:			
reggel		estve	
0,2101 gr.	}	0,3158 gr.	}
0,2684 „		0,3553 „	
0,2636 „		0,3402 „	
0,2102 „			
	középté- tekben	0,2381 gr.	középté- tekben
			0,3371 gr.

A müncheni világító lég, Vogel szerint, 1 köb lábban 0,06—0,11 gr. vizet foglal magában.

A gáz kéntartalmának pontos kipuhatólására megmért gázmennyiség lassú folyamban ammoniak-légkörben égettetett el; a képződött és a csöppfolyó égési terményekben oldva maradt kéneccsavas ammón, chlórral kénsavsvá alakított át s a nyert kénsav baryttal kénsavas baryt alakjában határozott meg.

Ezen eljárás egy-egy köbláb a világító gázban három kísérlet után következő kéntartalmat adott:

0,00185 gr.	}	középtétekben 0,00233 gr.
0,00248 „		
0,00236 „		

Vogel a londoni gáz ugyanoly mennyiségében 0,0066—0,0076 gr. ként talált, tehát háromszor annyit, mit a pesti gáz foglal magában.

A pesti gáz ammoniak tartalma 1 köb lábban 0,0076 és 0,0072 gr. A világító gáz hosszú —10⁰-ig lehűtött csőben lassan keresztül vezetve, tetemes jégreteget hagy maga után; az ezen jégdarabokból nyert gázvíz erős alkalikus hatású, és a Neszler-féle kémszer határozott ammo-

niak tartalmát mutat. Cyan a Schönbein-féle guajakpapir segítségével nem volt kimutatható, valamint a kéncyanammonium kémlelésekor is a vaschlorid csak gyöngye vörös szinezetet adott.

Vogel szerint, a gázvíz, indigokarmin és kénsavval kezelve az indigót elszinteleníti s a mellett nitrobenzól szagot fejleszt; jele, hogy salétromsavas só (salétromsavas ammon) van a gázvízben. Ezen reakció egyszersmind a kőszén száraz lepárlásánál salétromsav képződésére utal.

AZ ERDŐSÉG BEFOLYÁSA A LEGALSÓBB LÉGRÉTEGEK HŐMÉRSÉKÉRE. — Rivoli Posenben 1866—1868-diki időközben igen érdekes észleleteket tett, melyek nyomán ott is az bizonyult be, mit a két Bequerell Franciaországban tapasztalt, hogy t. i. a legalsóbb légrétegek hőmérsékére az erdőségek épen oly befolyása van, mint a tengernek, u. i. a hőmérséki szélsőségeket csökkenti; miből azonban nem következik, hogy az erdőben a hőmérsék mindig magasabb, mint a szomszéd szabad térségen. Sokszor épen ellenkezőleg áll a dolog, miután a hőkisugárzás az erdőben sokkal jelentékenyebb, mint azt eddig képzelték.

B. A.

VÉLEMÉNY A PASTEURFÉLE BOBJAVÍTÁSRÓL. — Érdekelni fogja olvasóinkat a párisi *Commission syndicale des vines* véleménye a Pasteur-féle borjavítási

eljárásról. Ismeretes, hogy Pasteur indítványozta, a borokat zárt edényekben, körülbelül 55 C^o-ig hevíteni, mi által a bor nemcsak tartósabbá, hanem ízletesebbé is válnék. Az említett bizottság számos kísérlet alapján a következő jelentésben alapodott meg:

„A bornak felmelegítése palaczkokban rendkívüli befolyást gyakorol tartósságára. Megszűnik minden kétely, ha tekintetbe vesszük a kísérleti időt (2½—4 év). Az említett műtét által a borban foglalt és különféle betegségeket okozó csírák elpusztíttatnak a nélkül, hogy a bor minősége kárt szenvedne. A melegített borfajok jóknak bizonyultak be, sem ízök, sem színek nem változott, tökéletesen átlátszók voltak s megfeleltek a fogyasztók minden igényeinek.

Ezek után a bizottság a Pasteur-féle eljárást tökéletesen gyakorlatiasnak tartja és olcsóságát tekintetbe véve a borosgazdáknak legmelegebben ajánlja.

Pasteur szerint a bort mindig zárt palaczkokban kell melegíteni; még akkor is, ha nagyobb mennyiségeket kell kezelni. A levegő hozzáférése a bor ízét és színét megváltoztatja. Csak oly esetekben, amikor ilyenmü változásokat létesíteni akarunk, szabad a bornak levegővel érintkezni. (*Polyt. Centralblatt* 1869.)

W. V.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.